

VLIV AUTOMOBILOVÝCH EMISÍ NA LIDSKÉ ZDRAVÍ

MUDr. Irena Opletalová, Klinika nemocí plicních a tuberkulózy LF MU a FN Brno

Zdroj:

- (1) <http://portal.chmi.cz>
- (2) IARC, WHO: Outdoor air pollution a leading environmental cause of cancer death. Press release N° 221, Lyon/Geneva, 17 October 2013
- (3) http://www.mzcr.cz/verejne/dokumenty/zprava-o-zdravi-obyvatel-ceske-republiky2014-9420_3016_5.html
- (4) Alergická onemocnění v dětské populaci v ČR prevalenční průřezová studie. MUDr. Jana Kratěnová. Státní zdravotnický ústav. www.szu.cz
- (5) Gauderman, W.J., Avol, E., Gilliland, F., Vora, H., Thomas, D., Berhane, K., McConnell, R., Kuentzli, N., Lurmann, F., Rappaport, E., Margolis, H., Bates, D., Peters, J.: The Effect of Air Pollution on Lung Development from 10 to 18 Years of Age. The New England Journal of Medicine vol 351, No 11, 2004, s. 1057-67.

HAZARD ALERT!

Diesel Exhaust/ Diesel Particulate Matter

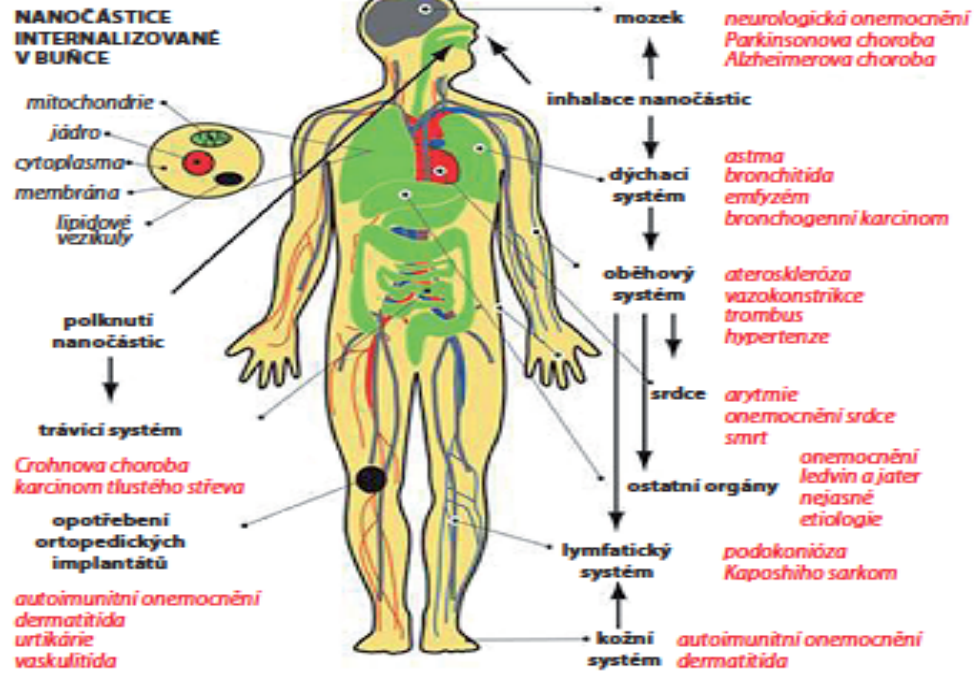
The exhaust from diesel engines contains a mixture of gases and very small particles that can create a health hazard when not properly controlled.

Zdroj: <http://usaoilandgasmonitor.com/2013/01/21>

Důrazné varování před expozicí automobilovým emisím

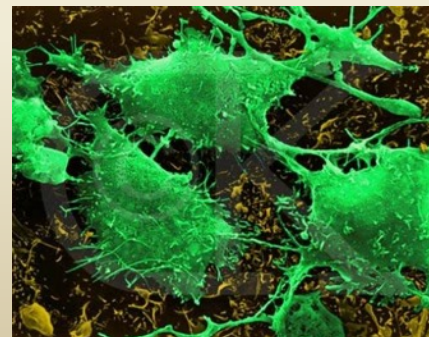
Děkuji za pozornost

Nanočástice

18

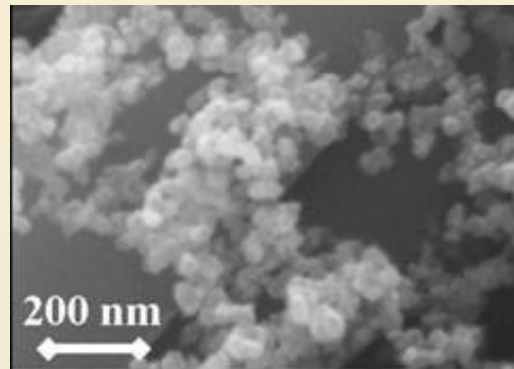
- Inhalační cesta vstupu do lidského organismu
  - do plicních sklípků → do **krevního oběhu**
  - olfaktorická dráha – přes zakončení čichového nervu → do **mozku**
- Mechanismus toxického účinku UFP
  - **genotoxické** účinky
  - **zánětlivá** odpověď

Nanočástice (UFP)

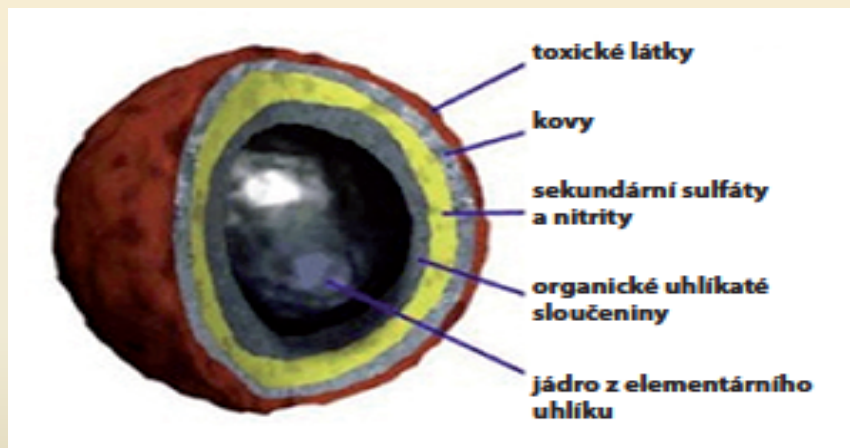
17

- Vysoká reaktivita
- Volně pronikají buněčnými membránami
- Na sebe/sami se vážou na polutanty v ovzduší → změna jejich chování → nepředvídatelné toxikologické dopady
- Zanedbatelná gravitace → dlouho setrvávají v ovzduší → ↑ pravděpodobnost expozice

Pevné částice

16

Zdroj: <http://airalliancehouston.org>

Zdroj: <http://ahp.niehs.nih.gov/119-a132a/>

Pevné částice (PM)

15

- Částice pevného i kapalného materiálu, několik nm – 0,5 mm, přetrvávají v ovzduší
- Heterogenní směs z hlediska velikosti částic i chemického složení
- Spalováním, otěrem pneumatik, povrchu vozovky, brzdového a spojkového obložení...
- Velikostní frakce:
  - hrubá **PM₁₀**.....PM<10 um a > 2,5 um
  - jemná **PM_{2,5}**.....PM<2,5 um a >100 nm
  - ultrajemná **PM_{0,1}**.....PM<100 nm

Přízemní ozón a fotochemický smog

14

- UV záření $\rightarrow$ fotodisociace $\text{NO}_2 \rightarrow \text{NO} + \text{O}\cdot$
 $\text{O}\cdot + \text{O}_2 \rightarrow \text{O}_3$ (ozón).....reakci výrazně podporují VOR

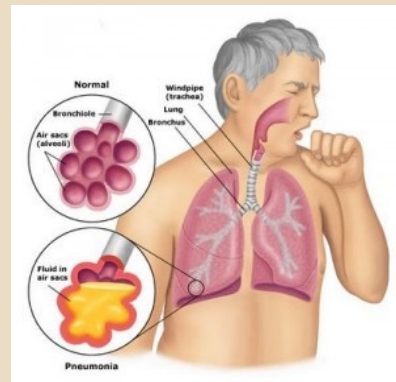

- Extrémně reaktivní
- **Záněty dýchacího traktu, plicní fibróza, mutagenní,**
 $\uparrow$ propustnost epitelu dýchacích cest $\rightarrow$ usnadní průnik
inhalovaných toxických l.
- **Fotochemický smog** – za letních slunných suchých dnů v
oblastech s $\uparrow$ koncentrací výfukových plynů (90% O_3)

Oxidy dusíku (NO_x)

13

- Z atmosférického dusíku a kyslíku za působení vysokých tlaků a teplot
- Oxid dusný (NO) a oxid dusičitý (NO_2)
- NO_2 -agresivní, **prudce jedovatý** plyn
  - **dráždí sliznice** dýchacích cest a plíce
→ záněty dýchacího systému až otok plic
  - **silný oxidant**
  - zdroj karcinogenních **nitrosaminů**

Složení výfukových plynů

12

- **CO₂** (oxid uhličitý) a **H₂O** (voda)
- **VOC** (těkavé organické látky)
- **PAU** (polycyklické aromatické uhlovodíky)
- **CO** (oxid uhelnatý)
- **PM** (pevné částice)
- **NO_x** (oxidy dusíku)
- **SO_x** (oxidy síry), **Pb** (olovo)

Dopad dopravy na zdraví III

11

- Riziko rozvoje alergického onemocnění - vyšší u dětí bydlících v lokalitě se znečištěným venkovním prostředím ← významná **blízkost dopravní komunikace** (4)
- Chronická expozice dětí ve věku 10-18 let dopravou znečištěnému venkovnímu vzduchu - negativní vliv na vývoj plic

(5)

Dopad dopravy na zdraví II

10

- Smogová situace v Londýně v r. 1952 – výrazně ↑ koncentrace ultrajemných prachových částic v ovzduší trvající 5 dnů → v následujícím čtvrtletí ↑ mortality o 12 tis. oproti průměru
- Většina úmrtí ← bronchitída, chřipková onemocnění a kardiovaskulární onemocnění u starších osob a dětí

Dopad dopravy na zdraví I

9

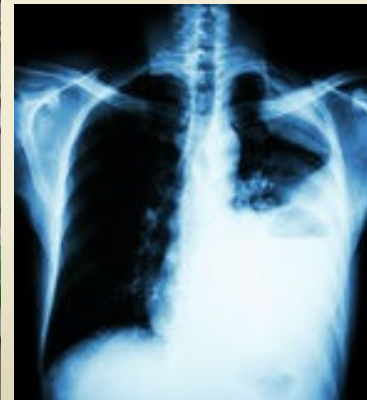
- **3,7 milionů předčasných úmrtí** na celém světě v důsledku znečištěného ovzduší v r. 2012 (2)
- 80% úmrtí ← ICHS (ischemická choroba srdeční)
ischemická CMP (cévní mozkové příhoda)
14% úmrtí ← CHOPN (chronická obstrukční plicní nemoc)
akutní infekce DC (dýchacích cest)
úmrtí ← Ca plic
- **6-7 tis. předčasných úmrtí za rok v ČR.....7% úmrtí způsobeno znečištěným vzduchem** (3)

Dopad dopravy na zdraví I

8

- IARC (Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny) klasifikovala **znečištěný venkovní vzduch** jako **karcinogen sk. I** (2)

Hlavní zdroje znečištění

7

- Ve velkých **městských** aglomeracích největší zdroj znečištění vzduchu – **doprava** – emise vypouštěny v **bezprostřední blízkosti lidí**

Kvalita ovzduší v ČR

6

- Povolené limity znečišťujících látek v ovzduší jsou **opakovaně překračovány** ⁽¹⁾
- Hlavní problémy zajištění kvality ovzduší

PM (pevné částice)

PAU (polycyklické aromatické uhlovodíky)

NO_x (oxidy dusíku)

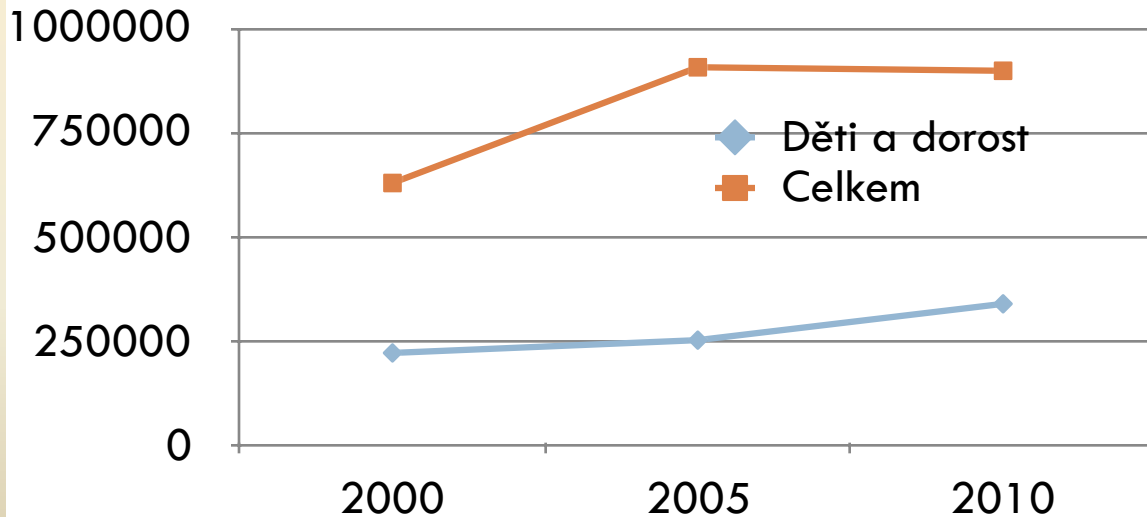

Počet léčených dětí a adolescentů na alergická onemocnění
10 let vzrostl o více než polovinu

v průběhu

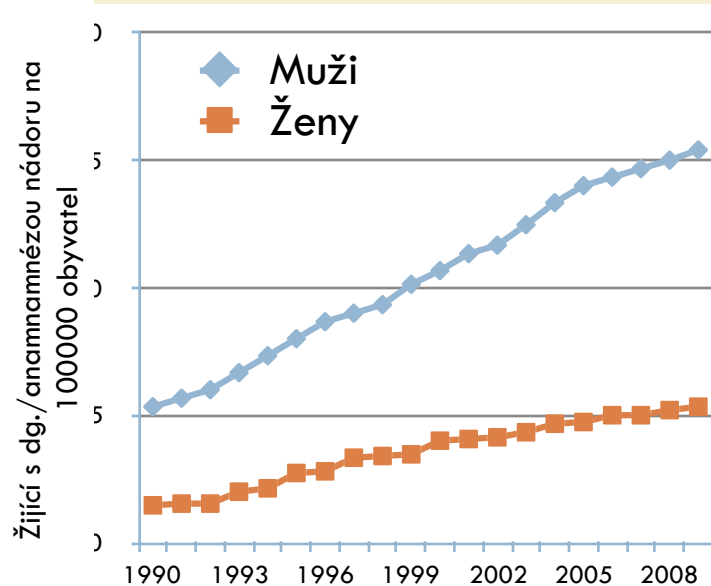
5

Pacienti léčení v alergologických ambulancích

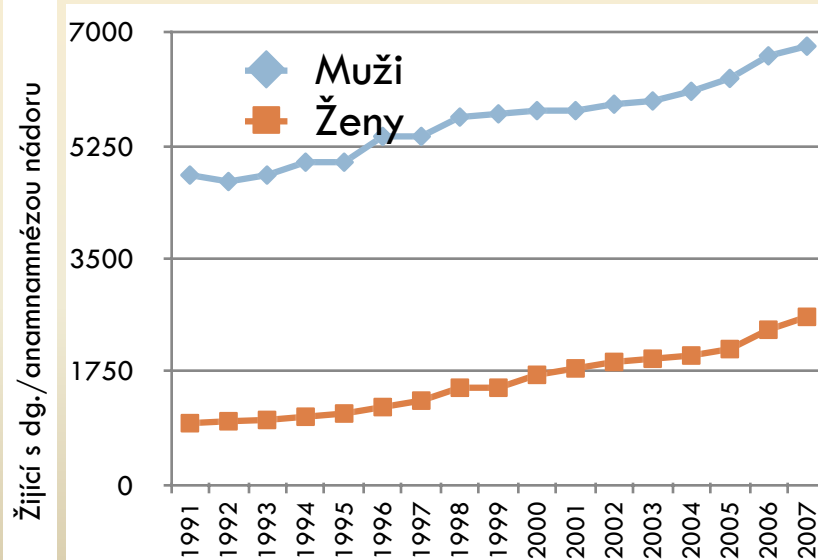
C67 – ZN močového měchýře, vývoj prevalence v čase

v

Zdroj: www.uroweb.cz.

C34 – ZN plicí a průdušky, vývoj prevalence v čase

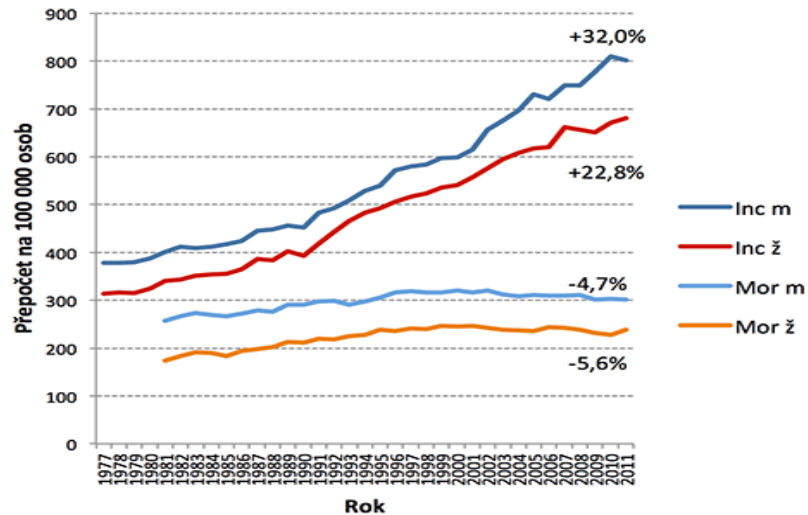

Zdroj: Národní onkologický registr, ÚZIS ČR

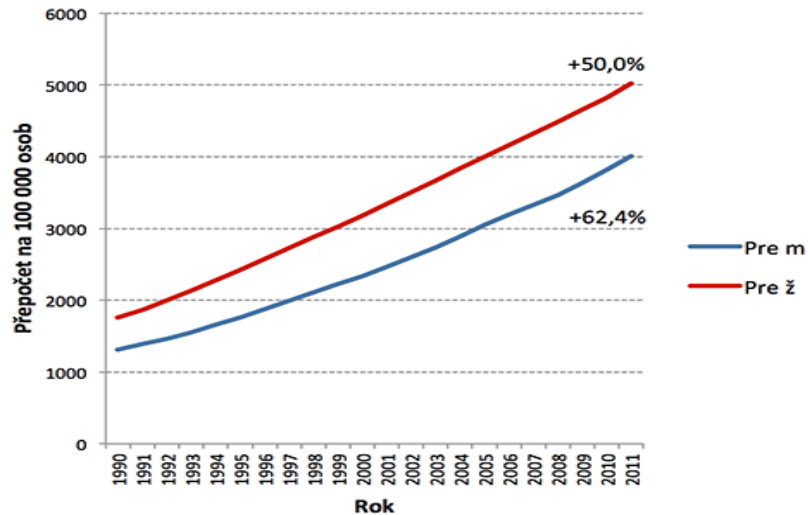
Roste počet respiračních, alergických a většiny nádorových onemocnění

3

Trendy incidence a mortality zhoubných nádorů C00-C97 v ČR. % index růstu (2001-2011)

Trend prevalence zhoubných nádorů C00-C97 v ČR. % index růstu (2001-2011)

Obsah

2

- Zdravotní stav obyvatel ČR
- Znečištění ovzduší v ČR
- Výfukové emise a zdraví
- NO_x (oxidy dusíku) a PM (pevné částice)
- Varování

